

Ekonomporträttet

RICHARD SWEDBERG

Max Weber

Under de senaste åren har nationalekonomer visat ett allt större intresse för ekonomiska institutioner och normer, särskilt då för hur dessa uppstår och hur de påverkar ekonomin. I detta sammanhang refererar man särskilt till verk som producerats av sådana framstående forskare som Ronald Coase, Oliver Williamson och Douglass North. En person som emellertid gett ett mycket viktigt bidrag till just detta slags forskning, men som ofta glöms bort i dagens debatt, är den tyske lärdomsgiganten Max Weber. Genom sin fenomenala kunskap i bla nationalekonomi, ekonomisk historia och ekonomisk sociologi (som Weber för övrigt grundade), presterade han en rad arbeten som är centrala för en förståelse av ekonomiska institutioner och normer. Weber anses allmänt vara den främste sociologen genom tiderna och för den som inte känner till sociologin i närmare detalj, går det knappast att få en bättre introduktion än via Webers verk.

Max Weber 1864–1920.

Docent RICHARD SWEDBERG är verksam vid Sociologiska institutionen, Stockholms universitet.

Barn och ungdom

Max Weber föddes den 21 april 1864 i Erfurt i Thüringen. Fadern – Max Weber d ä – var jurist och lokalpolitiker, medan modern – Helene Weber (född Fallen-

stein) – kom från en lärarfamilj med hugenottiska anor. När Weber var fem år gammal flyttade familjen till Berlin, där fadern snabbt gjorde karriär som riksdagsman för ett liberalt parti. Enligt allmän utsago var föräldrarna varandras motsats och passade inte alls ihop. Fadern var en yttlig person och ofta grov och elak mot sin fru. Modern däremot var nästan helgonlik i sin ödmjukhet och fromhet. Hur den unge Weber reagerade på den laddade situationen mellan föräldrarna vet vi föga om. Det står dock klart att han var ett mycket känsligt barn, som särskilt tyckte om att läsa. Han läste mer eller mindre allt som kom i hans väg, särskilt då klassikerna och verk i historia och filosofi. Skolan tråkade dock ut honom och lärarna klagade på hans bristande uppmärksamhet. Under lektionerna satt han ofta med ett frånvarande uttryck i ansiktet och läste en medtagen bok, väl dold från lärarens blick. På detta sätt tog han sig t ex igenom Goethes samlade verk i fyrtio volymer. Weber hade också ett utomordentligt språksinne och när han skulle konfirmeras lärde han sig hebreiska för att kunna läsa gamla testamentet på originalspråket. Han tyckte även om att skriva historiska uppsatser, vilka sedan överlämnades som en present till föräldrarna vid något lämpligt tillfälle. En av dessa uppsatser hade följande titel: "Observationer om de indoeuropeiska folkens etniska karaktär samt deras utveckling och historia". Uppsatsens syfte, förklarade den 15-årige författaren, var att klarlägga "de lagar som styr [de indoeuropeiska folkens] historia" (Marianne Weber [1975, s 46]).

Hemma hos familjen Weber i den trevliga förortsvillan i Charlottenburg var politik ett vanligt samtalsämne och man fick också ofta besök av faderns kolleger. På detta sätt fick Weber tidigt lära känna en del av kejsardömet mest intressanta personer, t ex historikern Heinrich von Treitschke och juristen Levin Goldschmidt. Som så många andra av sin generation i det unga Tyskland utvecklade Weber

snabbt en våldsam passion för politik vilken skulle vara livet ut. Intresset för politiken oroade modern som menade att Weber borde ägna mer tid åt att bygga upp sin karaktär. När den 18-årige Weber skrev in sig på universitetet i Heidelberg 1882 hoppades hon också att han skulle växa till sig såväl emotionellt som själsligt. Istället gjorde Weber ungefär det samma som många av sina samtida när de började på universitetet: han blev medlem i en studentförening, lärde sig dricka enorma mängder öl samt skaffade sig de obligatoriska duellärren i ansiktet. När modern för första gången fick se sin son efter dennes metamorfors från en spenslig och osäker yngling till en cigarrökande karl med en ordentlig ölmage, tappade hon för en gångs skull kontrollen och gav honom en rungande örfil.

Den unge akademikern

Om det var på grund av moderns örfil eller inte, så tog utsvävningarna i Heidelberg snabbt slut för Webers del. Snart flyttade han också till universitetet i Berlin, där han började intensiva studier. Han var intresserad av en rad ämnen, inklusive nationalekonomi och filosofi, men koncentrerade sig på ekonomisk historia och rättshistoria. För sin första doktorsavhandling, som handlade om medeltida handelsbolag, var han också tvungen att lära sig olika spanska och italienska dialekter. Disputationen gick med glans och en av dåtidens största historiker, den åldrade Theodor Mommsen, förklarade för åhörarna att Webers avhandling utgjorde ett banbrytande verk. Webers andra avhandling gick lika bra (två avhandlingar behövdes, och behövs fortfarande, för att kunna undervisa på universitetsnivå i Tyskland). Denna gång var ämnet jordegendomens utveckling i romersk rätt och hur denna speglade den privata äganderättens framväxt. De två ämnen som Weber valt för sina avhandlingar handlade alltså om något som alltid skulle fascinera

honom, nämligen hur kapitalismen vuxit fram i västvärlden.

Efter att ha disputerat kastade sig Weber in i en rad olika aktiviteter med en oerhörd energi. Han undervisade i juridik vid universitetet i Berlin samtidigt som han blev starkt engagerad i Tysklands mest ansedda förening för nationalekonomer, *Verein für Sozialpolitik*, som sysslade med allt från reformpolitik till empiriska undersökningar. Weber blev bl a ansvarig för en större utredning i *Verein*, vilket resulterade i att han snabbt skrev ihop ett 900-sidigt verk. Ämnet låg på gränsen mellan nationalekonomi och politik – det hela handlade om lantarbetarnas ekonomiska och sociala situation öster om floden Elbe – och det förnämliga sätt på vilket Weber hanterade sitt uppdrag gav honom snabbt ett mycket gott rykte i nationalekonomiska kretsar. Trots att hans huvudsakliga expertis vid denna tidpunkt var i juridik (särskilt då i rättshistoria), erbjöds han 1893 en professur i nationalekonomi vid universitetet i Freiburg. Weber tvekade då han insåg att han mycket snabbt måste läsa in sig på nationalekonomi, men antog erbjudandet. Med sedvanlig energi kastade han sig omdelbart över verk av Marshall, Walras och diverse tyska nationalekonomer som Roscher, Knies och Hildebrand. Snart höll han lysande föreläsningar även i nationalekonomi.

Sammanbrottet

På början av 1890-talet såg allt ut att gå mycket bra för den unge Weber. Han avancerade kvickt i sin karriär och erbjöds efter ett par år en professur i nationalekonomi vid det berömda universitetet i Heidelberg. Här blev Weber snabbt medelpunkten för en briljant krets av akademiker, som bl a inkluderade den store religionshistorikern Troeltsch och den aktade juristen Jellinek. 1893 gifte sig Weber också med en begåvad ung kvinna, Marianne Schnitger, som skulle bli en av

förgrundsgestalterna i den tyska kvinnorörelsen och som också skulle skriva en lysande biografi över sin make (Marianne Weber [1975]).

Men allt stod inte lika bra till som det verkade. Weber arbetade omänskligt hårt och misskötte sin kropp på olika sätt. Förhållandet med Marianne hade också sina svårigheter – det byggde på omtänksamhet och ömhet, men förblev sexuellt ofullbordat. Orsaken till Webers sammanbrott 1898 var dock en annan. Redan som barn hade Weber reagerat mot det grova och elaka sätt på vilket fadern behandlade modern och sommaren 1897 utbröt ett våldsamt gräl mellan Weber och fadern om just detta. Far och son skiljdes som bittra fiender och fadern avled innan någon försoning hunnit äga rum. Någon tid därefter började Weber få nervösa problem och snart blev dessa så allvarliga att han inte kunde arbeta. Denna situation skulle vara i sex–sju år. Weber hade inga problem med sin försörjning eftersom universitetet i Heidelberg fortsatte att betala ut hans lön och han även hade egna pengar. Det hela var dock mycket svårt och särskilt under de första åren efter sitt sammanbrott var Weber oförmögen att utföra något som helst arbete. Så fort han försökte läsa en bok – särskilt inom sitt fackområde – drabbades han av svåra plågor. Mot slutet av sjukdomsperioden förbättrades dock situationen en del. Han kunde visserligen inte formå sig att läsa verk i nationalekonomi och juridik men formligen slukade litteratur i filosofi, konst- och religionshistoria. 1903–1904 var han tämligen väl återställd – även om han inte skulle återinträda i full akademisk tjänst förrän 1918 och aldrig skulle bli helt kvitt sina plågoandar.

Den protestantiska etiken

Även om Weber hade det mycket svårt under sitt sammanbrott 1898–1903 lyckades han faktiskt delvis vända vad som hänt till sin egen fördel. Det verk som

omedelbart skulle göra Webers namn berömt i akademiska kretsar över hela Europa – *Den protestantiska etiken och kapitalismens anda* (1904–05) – har nämligen sina rötter i den litteratur som Weber kom i kontakt med under sjukdomsperioden (Weber [1978b]). Enligt Weberkännare var det ungefär 1902 som Weber började inse att nyckeln till mycket av västerlandets utveckling står att finna i dess sakta framväxande *rationalitet*, och han bestämde sig nu för att ställa denna rationalitet i centrum för sin egen forskning. *Den protestantiska etiken* representerar ett första steg i denna riktning med sin tes att det var en viss typ av rationell religion som till slut lyckades legitimera det systematiska sökandet efter vinst i västvärlden.

Enligt Weber hade det innan kapitalismens genombrott aldrig tidigare existerat en civilisation där det var allmänt accepterat att ledande samhällskikt huvudsakligen ägnade sig åt att tjäna pengar. Att livets ändamål skulle bestå i att systematiskt tjäna pengar var något som alla religioner motsatt sig under historiens lopp och som även representerade en attityd som överklassen föraktade. Under slutet av medeltiden hade visserligen en kapitalistisk infrastruktur byggts upp i Europa, särskilt då i Italien, men trots detta hade kapitalismen ännu inte lyckats genomsyra hela samhället och framförallt inte de ledande gruppernas tänkande. Eliten såg fortfarande ned på de individer som huvudsakligen ägnade sig åt affärer. Under perioden 1500–1700 uppstod dock för första gången i historien en religiös riktning som var positivt inställd till att man tjänade ordentligt med pengar – om det gjordes för att rädda ens själ. Denna typ av "asketisk protestantism", argumenterade Weber, bröt ned vad som återstod i västvärlden av det kulturella-ideologiska motståndet till kapitalismen. Eftersom framgång i affärer sågs av kalvinister och andra "asketiska protestanter" som ett tecken på att man tillhörde Guds utvalda

skara, så måste man följdaktligen också sätta in alla sina krafter på ett *systematiskt* och *metodiskt* sätt för att lyckas i affärer. Snart tappades dock den religiösa biten bort, menade Weber, och för 1900-talets människa återstod bara att arbeta på, dag in och dag ut, utan att ha något egentligt mål i livet. Ur detta perspektiv framstod morgondagens samhälle som en fasansfull "järnbur", som Weber ([1978b, s 86]) uttryckte det.

Vad som enligt Weber kännetecknade den moderna kapitalismen (och som gjorde att den liknade vissa former av protestantismen) var alltså först och främst dess systematiska och rationella karaktär. Marginalnytteteorin, argumenterade Weber, är riktig – men endast därför att världen numera är sådan att man verkligen kan kalkylera allting i detalj. I sina senare verk skulle Weber fortsätta att brodera på detta tema. För att den moderna kapitalismen skall kunna fungera krävs bl a rationell teknologi, sofistikerad bokföring och ett juridiskt system som gör det möjligt att förutsäga hur domstolen kommer att döma.

Webers analys i *Den protestantiska etiken* var delvis riktad mot Werner Sombart, som menade att det var judarna snarare än protestanterna som skapat kapitalismen, och mot marxisterna, som enligt Weber inte förstod att människan drivs av såväl "ideella intressen" som av "materiella intressen". Men Webers resonemang var också i allmänhet så provokativt att det gav upphov till en enorm debatt som fortfarande pågår. Medan vissa forskare beundrat Webers verk just för dess djärvhet, så har andra menat att Weber har helt fel. Kurt Samuelsson tillhör exempelvis den senare gruppen, och enligt honom finns det mycket få belägg för Webers teser: "nästan allt talar emot dem" (Samuelsson [1965, s 165]).

Sozialökonomik och sociologi

Efter sitt tillfrisknande försökte Weber på olika sätt att ta igen sina förlorade år och han kastade sig in i sitt arbete med en enorm intensitet. Han hjälpte tex till att starta och redigera en samhällsvetenskaplig tidskrift, *Archiv für Sozialwissenschaft und Sozialpolitik*, som snart skulle bli den främsta i Tyskland. I det första numret publicerade Weber en artikel om objektivitet i samhällsvetenskaperna, som skulle bli mycket viktig för debatten i detta ämne under 1900-talet och bla påverka Myrdal (Weber [1988]). Weber argumenterade att objektivitet består huvudsakligen av två ting: (1) forskare måste hålla isär fakta och värdeomdömen i sina akademiska föreläsningar och i sina vetenskapliga verk ("värdenneutralitet"); och (2) de måste även inse att vilka fakta man är intresserad av i sista hand beror på ens värden ("värderrelevans").

När 1905 års revolution bröt ut i Ryssland lärde sig Weber ryska på tre månader och skrev snabbt ihop ett par briljanta artiklar om Rysslands politiska situation. 1909 publicerade Weber ett 400-sidigt verk om antikens sociala och ekonomiska historia, vilket fortfarande räknas som ett standardverk på sitt område – och som Weber skrivit ihop på den fenomenalt korta tiden av fyra månader (Weber [1976]). Nästa år hjälpte han till att grunda det tyska sociologförbundet och tog även på sig en rad tunga administrativa uppgifter i samband härmed. Det kan tilläggas att det var ungefär vid denna tidpunkt som Weber för första gången började definiera sig själv som "sociolog" och producera renodlat sociologiska verk.

Ett par ord bör också sägas om Webers försök under dessa år att lansera vad han kallade för *Sozialökonomik*. Detta begrepp (som myntats på 1880-talet av ekonomen Heinrich Dietzel) utgjorde en viktig del av Webers försök att överbrygga den väldiga klyfta som uppstått mellan historiskt inriktade ekonomer och teore-

tiskt intresserade ekonomer genom den sk metodstriden i tyskspråkiga länder kring sekelskiftet. Plötsligt stod alla nationalekonomer antingen på den ena eller på den andra sidan genom den snabba polarisering som nu ägde rum. Weber ansåg att denna *Methodenstreit* var mycket destruktiv för nationalekonomin och menade att man måste försöka förena historiska insikter med analytisk skärpa. Hans begrepp "idealtyp" var exempelvis ett försök i denna riktning. Och så var idén om en *Sozialökonomik* eller en bred ekonomisk vetenskap som enligt Weber skulle bestå av tre, sinsemellan oberoende bitar: *ekonomisk teori*, *ekonomisk historia* och *ekonomisk sociologi*.

1908 erhöll Weber ett uppdrag att redigera en handbok i nationalekonomi och han valde som titel *Grundriss der Sozialökonomik*. Han inbjöd ekonomiska teoretiker som Schumpeter och Wieser att vara med liksom mer historiskt sinnade ekonomer som Bücher och Sombart. Själv bestämde sig Weber för att skriva avsnittet om ekonomisk sociologi. Ungefär som med "idealtypen" och "socialekonomin", så var tanken bakom denna *Wirtschaftssoziologie* (som Weber härmed grundade) att den skulle fungera som en slags länk mellan ekonomisk teori och ekonomisk historia. Den ekonomiska sociologin skulle med andra ord vara mer generell och analytisk än ekonomisk historia och i detta avseende likna ekonomisk teori. Å andra sidan skulle den också ha sin basis i empiriska fakta och härvidlag stå ekonomisk historia nära. Weber hann dock aldrig bli färdig med sitt eget bidrag till *Grundriss der Sozialökonomik* utan det fick publiceras i ofullbordat skick.

Första världskriget

När första världskriget bröt ut erbjöd Weber omedelbart sina tjänster till nationen och administrerade under en tid ett antal sjukhus i Heidelbergstrakten. Under

denna period arbetade han även på sitt bidrag till *Grundriss der Sozialökonomik* samt på ett nytt magnifikt projekt. Det senare gick ut på att undersöka samtliga av de stora världsreligionerna och se hur dessa påverkat det ekonomiska livet. Återigen var huvudfrågan: Varför har kapitalismen uppkommit i väst och inte någon annanstans i världen? Inte heller detta projekt hann Weber avsluta före sin död, men det resulterade ändå i tre stora volymer – en om Kinas olika religioner, en om den äldre judiska religionen och en om buddism och hinduism (Weber [1975]).

Mot slutet av första världskriget blev Weber också alltmer politiskt engagerad och skrev bla en rad tidningsartiklar i olika politiska frågor. Han deltog också i den delegation som Tyskland skickade till Versailles efter krigets slut. Vad som speciellt oroade Weber under dessa år var att Tyskland saknade en tradition av skickliga politiska ledare. Weber betraktade kejsaren som en "fåfång idiot" och han föraktade junkrarna för deras dogmatiska konservatism (Weber [1974, s43]). Han hade inte heller någon hög uppfattning om socialdemokraterna; och de revolutionärer som försökte gripa makten i Tyskland 1918–19 ansåg han vara naiva och farliga. Weber menade att socialism var ett fördärv då den hotade att eliminera just det som garanterade friheten i västvärlden, nämligen konkurrensen mellan det politiska systemet och det ekonomiska systemet. Demokrati utgjorde inte ett mål i sig för Weber, som menade att demokrati snarare bör ses som *en metod för att välja politiska ledare* (ex Beetham [1985, s95–118]). Problemet med Tyskland var alltså att det fanns så få dugliga politiska ledare. Revolutionen 1919–20 – denna "blodiga karneval", som Weber kallade den för – var ett direkt resultat av denna situation (Käsler [1988, s21]).

Efterlämnade verk

Weber dog i München den 14 juni 1920, 56 år gammal. Orsaken uppgavs vara lunginflammation även om många trodde att den verkliga orsaken var att han bränt ut sig i förtid. Hans eget bidrag till *Grundriss der Sozialökonomik* – den väldiga volymen *Ekonomi och samhälle* – publicerades först ett par år efter hans död (Weber [1983–1987]). Detsamma var fallet med hans *Allmän ekonomisk historia*, som består av föreläsningar från åren 1919–20 (Weber [1981]). Under sina sista år accepterade Weber, för första gången sedan han blivit sjuk på 1890-talet, en fast universitetsanställning vid universitetet i München, där han också höll sina berömda föreläsningar om "Vetenskapen som yrke" och "Politiken som yrke" (Weber [1977]). När Weber föreläste om de teoretiska bitarna av sin sociologi vid universitetet i München hade dock studenterna så svårt att hänga med att de bad Weber att även ge en kurs i allmän social och ekonomisk historia. Det var denna senare kurs som skulle resultera i *Allmän ekonomisk historia*.

Ekonomi och samhälle utgör ett av samhällsvetenskapens mest magnifika verk och är fullt i klass med Adam Smiths *Wealth of Nations* och Keynes *General Theory*. Webers studie är encyklopedisk i sin omfattning och behandlar inte bara de vanligaste ekonomiska institutionerna utan även dessas relation till politiska, juridiska och religiösa institutioner. *Ekonomi och samhälle* inleds med ett kompakt teoretiskt kapitel om sociologins allmänna grunder, där författaren bla betonar att all sociologi måste bygga på den metodologiska individualismens principer samt även innefatta aktörens egen uppfattning av sitt handlande. Det senare elementet – som Weber kallade för "förståelse" (*Verstehen*) – är vad som skiljer samhällsvetenskapen från naturvetenskapen. I kapitel två läggs den teoretiska grunden för den ekonomiska sociologin

och här diskuteras bl a skillnaden mellan nationalekonomi och ekonomisk sociologi. Resten av *Ekonomi och samhälle* – ungefär 1000 sidor – består av en massiv, komparativ-historisk framställning av de grundläggande institutionerna inom ekonomin, politiken (inklusive rättssystemet) och det religiösa livet samt hur dessa förhåller sig till varandra. Här lanserar Weber bl a sitt välkända begrepp "karisma" och här kan man också hitta hans berömda analys av byråkratin. *Ekonomi och samhälle* är tung och svårläst, men utgör samtidigt det kanske bästa verk som någonsin producerats inom sociologin.¹

När den engelska översättningen av *Allmän ekonomisk historia* (utförd av Frank Knight) publicerades 1927, så skrev Harvards store ekonomhistoriker A P Usher att Webers verk utgjorde "det viktigaste enskilda bidraget till ekonomisk historia under mer än femtio år" (Usher [1928, s 105]). Detta verk av Weber är också betydligt mera lättläst än *Ekonomi och samhälle*, även om det bör noteras att det bygger på studenters anteckningar och därför saknar den precision som kännetecknar Webers andra arbeten. Dock är bl a detta verk mycket viktigt för att förstå hur Weber såg på sambandet mellan den protestantiska etiken och kapitalismen. Medan han i sin stridsskrift från 1904–05 särskilt betonade den roll som vissa religiösa föreställningar spelat för kapitalismens kulturella *genombrott*, betonade han istället här en rad strukturella faktorer som varit väl så viktiga för kapitalismens gradvisa *framväxande*. Weber betonar exempelvis att endast i västvärlden har det existerat städer som varit självständiga, stater som lämnat ett ordentligt utrymme åt privata affärsintressen, och rationellt styrda företag.

Webers arv

Efter sin död blev Weber mer eller mindre helgonförklarad av sina beundrare, särskilt då av filosofen Karl Jaspers som be-

traktade Weber som en slags inkarnation av den moderna existentiella människan. Denna tendens växte sig ännu starkare efter andra världskriget, då Weber i den unga förbundsrepubliken kom att symbolisera vad som samtidigt var tyskt men ändå demokratiskt. Sakta omsider har emellertid denna bild av Weber som en slags demokratisk och existentiell hjälte fått revideras. Mot slutet av 1950-talet publicerade till exempel Wolfgang Mommsen en gedigen studie av Webers politiska åsikter som ledde till en våldsamt debatt bland Weberkännare. Det visade sig nämligen att samme Weber, som var så omdömesgillt "värdeneutral" i sina vetenskapliga verk, samtidigt varit en passionerad och högljudd nationalist i sina politiska ställningstaganden. Mommsen noterade också att Weber hade ett elitistiskt synsätt på demokratin och att han i sin beundran för karismatiska ledare gjort tyska folket mera mottagligt för en figur som Hitler – "om än så marginellt" (Mommsen [1984, s 410]). Webermyten fick sig ytterligare en törn på 1960-talet då det började sippra fram uppgifter att Weber under åren 1910–20 bedragit sin fru och alltså inte varit så omutligt hederlig som många trodde.

Att allt vad som efter andra världskriget framkommit om Webers politiska åsikter och kärleksliv inte bör påverka bedömningen av hans samhällsvetenskapliga verk står utan vidare klart. Att det påverkar vår syn på människan bakom verket går dock inte att undvika. Därför bör det också påpekas att speciellt efter sekel-

¹ En av de svenska Weberkännarna – Hans Zetterberg – lät 1968 publicera en engelsk översättning av *Ekonomi och samhälle* på sitt amerikanska bokförlag Bedminster Press. Denna upplaga blev snart ett standardverk i engelskspråkiga länder och används fortfarande (Weber [1978a]). 1986 lät Zetterberg också ge ut en utmärkt liten samling av Weber-texter med titeln *Kapitalismens uppkomst*, denna gång på förlaget Ratio.

skiftet försökte Weber i princip hålla isär sina vetenskapliga och politiska åsikter på ett föredömligt sätt. Det kan även noteras att många av de som var närvarande vid Webers dödsbädd trodde att det just var Webers skuld känslor att ha bedragit sin fru som fick honom att avlida i förtid. Webers sista ord, berättar Marianne Weber, var: "Sanningen består endast av det som är sant" (*Das wahre ist die Wahrheit*).

Referenser

- Beetham, D, [1985], *Max Weber and the Theory of Modern Politics*. 2:a uppl. Polity Press, Cambridge.
- Bendix, R, [1960], *Max Weber: An Intellectual Portrait*. Doubleday and Company, New York.
- Eliaeson, S, [1982], *Bilden av Max Weber*. Norstedts, Stockholm.
- Käsler, D, [1988], *Max Weber: An Introduction to His Life and Work*. Översättning Philippa Hurd. Polity Press, Cambridge.
- Mitzman, A, [1970], *The Iron Cage: An Historical Interpretation of Max Weber*. Alfred A Knopf, New York.
- Mommsen, W, [1984], *Max Weber and German Politics 1890-1920*. Översättning M Steinberg. University of Chicago Press, Chicago.
- Samuelsson, K, [1965], *Ekonomi och religion*. 2:a uppl. Rabén & Sjögren, Stockholm.
- Usher, A P, [1928], "Review of Max Weber, *General Economic History*". *American Economic Review*, vol 18.
- Weber, Marianne, [1975], *Max Weber: A Biography*. Översättning H Zohn. Wiley & Sons, New York.
- Weber, Max, [1974], *From Max Weber: Essays in Sociology*. Red H Gerth och C Wright Mills. Routledge & Kegan Paul, London.
- Weber, Max, [1975], *Gesammelte Aufsätze zur Religionssoziologie*. JCB Mohr, Tübingen.
- Weber, Max, [1976], *The Agrarian Sociology of Ancient Civilizations*. Översättning R I Frank. NLB, London.
- Weber, Max, [1977], *Vetenskap och politik*. Översättning Aino & Sten Andersson. Korpen, Göteborg.
- Weber, Max, [1978a], *Economy and Society: An Outline of Interpretive Sociology*. Översättning av Ephraim Fischhoff m fl. 2 vol.

- University of California Press. Berkeley.
- Weber, Max, [1978b], *Den protestantiska etiken och kapitalismens anda*. Översättning A Lundquist. Argos, Lund.
- Weber, Max, [1981], *General Economic History*. Översättning Frank Knight. Transaction Books, New Brunswick.
- Weber, Max, [1983-1987], *Ekonomi och sociologi. Förståendesociologins grunder*. Översättning. A Lundquist. 3 vol. Argos, Lund.
- Weber, Max, [1986], *Kapitalismens uppkomst*. Översättning L Björk. Urval av H Zetterberg. Ratio, Stockholm.
- Weber, Max, [1988], "Die 'Objektivität' sozialwissenschaftlicher und sozialpolitischer Erkenntnis", s 146-214 i *Gesammelte Aufsätze zur Wissenschaftslehre*. JCB Mohr, Tübingen.